TEMA-CHEIE[1]
Art. 6 § 1 (latura penală)
Administrarea probelor (obținute în mod nelegal)

(Ultima actualizare: 31.08.2026)

Introducere

Art. 6 garantează dreptul la un proces echitabil. Acesta nu reglementează admisibilitatea probelor ca atare, materie care intră, în primul rând, sub incidența dreptului intern [*Schenk împotriva Elveției*, 1988, pct. 45-46; *Moreira Ferreira împotriva Portugaliei (nr. 2)* (MC), 2017, pct. 83 și *Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), 2023, pct. 302].

Prin urmare, nu revine Curții sarcina de a se pronunța în principiu asupra admisibilității anumitor tipuri de probe – de exemplu, probele obținute în mod nelegal în conformitate cu dreptul intern. Sarcina care îi revine în temeiul art. 6 § 1 este mai degrabă de a aprecia caracterul echitabil al procedurii în ansamblul său, inclusiv modul în care au fost obținute și folosite probele, precum și modul în care au fost abordate eventualele excepții ridicate cu privire la admisibilitatea probelor [*Khan împotriva Regatului Unit*, 2000, pct. 34; *Jalloh împotriva Germaniei* (MC), 2006, pct. 95; *Bîkov împotriva Rusiei* (MC), 2009, pct. 89, și *Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), 2023, pct. 303 și 310].

Principii extrase din jurisprudența actuală

Principii generale:

- Atunci când stabilește dacă procesul în ansamblul său a fost echitabil, Curtea ține seama de următorii factori [*Jalloh împotriva Germaniei* (MC), 2006, pct. 96; *Bîkov împotriva Rusiei* (MC), 2009, pct. 89; *Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct. 164; *Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), 2023, pct. 303, 310, și 324; *Ayetullah Ay împotriva Turciei*, 2020, pct. 123-130]:
  - natura pretinsei nelegalități a probelor în cauză și, în cazul în care este vorba despre o încălcare a unui alt drept prevăzut de Convenție, natura încălcării constatate;
  - dacă reclamantului i s-a oferit posibilitatea de a contesta autenticitatea probelor și de a se opune utilizării acestora în condițiile în care au fost respectate principiile contradictorialității și egalității armelor între acuzare și apărare;
  - calitatea probelor și circumstanțele în care au fost obținute și dacă aceste circumstanțe pun la îndoială fiabilitatea sau exactitatea acestora;
  - dacă contestarea probelor de către reclamant a fost examinată în mod corespunzător de către instanțele naționale, adică dacă reclamantul a fost cu adevărat „ascultat”, și dacă instanțele și-au susținut deciziile cu o motivare relevantă și adecvată;

[1] Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

  - dacă elementele de probă respective au avut sau nu o influență decisivă asupra soluționării procesului penal.
- În ceea ce privește examinarea naturii pretinsei nelegalități în cauză, aceste criterii au fost aplicate în următoarele cauze:
  - În cazul în care se susține că probele utilizate în cadrul procesului au fost obținute cu încălcarea dreptului la apărare [a se vedea, de exemplu, *Laska și Lika împotriva Albaniei*, 2010, pct. 64-71, utilizarea probelor obținute în urma unei identificări dintr-un grup de persoane; *Erkapić împotriva Croației,* 2013, pct. 79-87; *Dominka împotriva Slovaciei* (dec.), 2018; *Stephens împotriva Maltei (nr. 3)*, 2020, pct. 64-67; *Tonkov împotriva Belgiei*, 2022, pct. 64-68; probe obținute prin exercitarea de presiuni asupra unui coinculpat, inclusiv prin interogarea acestuia în absența unui avocat; a se vedea și *Mehmet Zeki Doğan împotriva Turciei (nr. 2)*, 2024, pct. 79-88, cu privire la utilizarea declarațiilor date de coinculpați în absența unui avocat, în cadrul procesului penal redeschis ca urmare a constatării de către Curte a încălcării art. 6 § 1 și § 3 lit. c) în prima cerere introdusă de reclamant]; *Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), 2023, pct. 316, utilizarea de informații secrete împotriva unui inculpat; sau *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, 2017, pct. 237, utilizarea incorectă a declarațiilor incriminatorii ale martorilor și a probelor materiale împotriva reclamantului];
  - Utilizarea unor probe pretins obținute cu încălcarea art. 8, inclusiv în cauzele în care Curtea a constatat o încălcare a acestei dispoziții [a se vedea, de exemplu, *Bîkov împotriva Rusiei* (MC), 2009, pct. 69-83, și *Dragojević împotriva Croației*, 2015, pct. 127-135, cu privire la supravegherea secretă ilegală; *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 699-705, *Prade împotriva Germaniei,* 2016, și *Budak împotriva Turciei*, 2021, pct. 68-90, probe obținute în cadrul operațiunilor de percheziție și confiscare];
  - Probele electronice, care pot implica dificultăți deosebite, inclusiv probleme distincte de fiabilitate, nu impun totuși *in abstracto* ca garanțiile prevăzute la art. 6 § 1 să fie aplicate în mod diferit, aspectul esențial fiind că acestea nu pot fi utilizate într-un mod care să aducă atingere principiilor fundamentale ale unui proces echitabil [*Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), 2023, pct. 312-313];
  - Admiterea unor probe materiale obținute prin intermediul unui act considerat tratament inuman și contrar art. 3, dar care se situează în afara sferei torturii, înțelegându-se totuși că utilizarea unor astfel de probe ridică întotdeauna îndoieli serioase cu privire la echitatea procedurii [a se vedea, de exemplu, *Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct. 178-188; *El Haski împotriva Belgiei*, 2012, pct. 85].
- În cadrul aprecierii sale bazate pe criteriile de mai sus, în special pe ultimul criteriu (importanța probelor în soluționarea procesului), Curtea a subliniat că relevanța existenței altor probe decât cele în litigiu depinde de circumstanțele cauzei. Cu toate acestea, în cazul în care proba respectivă este foarte solidă și nu există niciun risc de a nu fi considerată fiabilă, necesitatea unor probe suplimentare este în mod corespunzător mai redusă [*Khan împotriva Regatului Unit*, 2000, pct. 34; *Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), 2023, pct. 310; *Prade împotriva Germaniei*, 2016, pct. 40].

Probe obținute cu încălcarea art. 3 din Convenție:

- Aplicarea criteriilor menționate anterior pentru a stabili dacă procedura în ansamblu a fost echitabilă nu se extinde la utilizarea, în cadrul procesului, a unor declarații obținute prin intermediul oricărei forme de rele tratamente, în sensul art. 3, sau a unor probe materiale obținute prin intermediul unor tratamente calificate drept tortură în temeiul art. 3 din Convenție. Utilizarea unor astfel de probe în cadrul procedurii – indiferent de valoarea lor probantă și indiferent dacă utilizarea lor a fost decisivă pentru a asigura condamnarea

inculpatului – privează în mod automat procedura de echitate în ansamblul său și încalcă art. 6 [*Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010, pct. 166-167; *El Haski împotriva Belgiei*, 2012, pct. 85; *Ibrahim și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2016, pct. 254]. Același lucru este valabil în ceea ce privește utilizarea în cadrul unui proces penal a declarațiilor obținute ca urmare a aplicării de rele tratamente de către persoane private (*Ćwik împotriva Poloniei,* 2020, pct. 88-89).

- Aceste principii se aplică nu numai atunci când victima tratamentului contrar art. 3 este chiar inculpatul, ci și atunci când sunt vizate terțe părți (*El Haski împotriva Belgiei*, 2012, pct. 85; *Kaçiu și Kotorri împotriva Albaniei*, 2013, pct. 128).
- Absența unui capăt de cerere admisibil în temeiul art. 3 nu împiedică, în principiu, luarea în considerare de către Curte a alegațiilor reclamantului potrivit cărora declarațiile date poliției ar fi fost obținute prin metode de constrângere sau de opresiune și că admiterea lor la dosarul cauzei, pe care s-a bazat instanța de judecată, a constituit așadar o încălcare a garanției unui proces echitabil, prevăzută la art. 6 (*Mehmet Duman împotriva Turciei*, 2018, pct. 42). Considerații similare se aplică în cazul în care un reclamant se plânge de utilizarea unor probe pretins obținute prin rele tratamente, pe care Curtea nu le-a putut stabili pe baza materialelor aflate la dosar (nu a existat o încălcare pe fond a art. 3 din Convenție). În astfel de cazuri, în măsura în care reclamantul a invocat argumente *prima facie* justificate privind obținerea probelor materiale prin supunerea la rele tratamente, instanțele naționale au datoria de a elucida circumstanțele cauzei, iar nerespectarea acestei obligații poate duce la încălcarea art. 6 (*Bohonko împotriva Georgiei*, 2020, pct. 96).
- În cauza *Sassi și Benchellali împotriva Franței*, 2021, pct. 89 și 93, Curtea a examinat capetele de cerere ale reclamanților cu privire la lipsa de echitate a proceselor penale îndreptate împotriva lor în Franța în legătură cu utilizarea declarațiilor pe care aceștia le-au dat unor autorități franceze, într-o bază americană din Guantánamo. Deși Curtea a reținut anterior acuzațiile de rele tratamente și abuzuri asupra suspecților de terorism deținuți de autoritățile americane în acest context, capătul de cerere formulat de reclamanți în temeiul art. 3 cu privire la agenții francezi a fost declarat inadmisibil în prezenta cauză. Cu toate acestea, Curtea a considerat că trebuie să examineze, în temeiul art. 6, dacă și în ce măsură instanțele interne au luat în considerare acuzațiile reclamanților privind relele tratamente, chiar dacă acestea ar fi fost suferite în afara statului forului, împreună cu orice impact potențial asupra echității procesului. În special, Curtea a examinat dacă instanțele naționale au abordat în mod corespunzător excepțiile ridicate de reclamanți cu privire la fiabilitatea și valoarea probatorie a declarațiilor lor și dacă li s-a oferit o posibilitate efectivă de a contesta admisibilitatea acestor declarații și de a se opune utilizării lor.

Alte capete de cerere legate de administrarea probelor:

- În afara aspectelor specifice legate de probele obținute cu încălcarea art. 3, criteriile care permit să se aprecieze dacă procesul în ansamblul său a fost echitabil în ceea ce privește modul în care au fost obținute și utilizate probele în cadrul procesului au o sferă largă de aplicare. Astfel, ori de câte ori o cauză privește un capăt de cerere cu caracter general referitor la modul în care au fost obținute și utilizate probele în cadrul procesului, Curtea preferă să examineze astfel de capete de cerere din perspectiva criteriului general al echității în administrarea probelor [a se vedea, de exemplu, *Szilagyi împotriva României* (dec.), 2013, pct. 24-33; *Arapi împotriva Albaniei* (dec.), 2015, pct. 74-82].
- În unele situații, este posibil ca probele să fie viciate ca urmare a unei încălcări a art. 3, dar cauza respectivă să nu intre în categoria cauzelor care privesc admiterea unor declarații sau probe materiale obținute cu încălcarea acestei dispoziții. De exemplu, în cauza *Boutaffala împotriva Belgiei*, 2022, pct. 87-88, Curtea a criticat abordarea adoptată de instanțele interne de a acorda o importanță decisivă declarațiilor polițiștilor care au efectuat arestarea cu privire la acuzațiile de rebeliune aduse reclamantului, în condițiile în care chiar Guvernul a recunoscut (într-o declarație unilaterală) că circumstanțele arestării au fost contrare

interdicției tratamentelor degradante, enunțată la art. 3 din Convenție (a se vedea și *Repești și Repești împotriva Republicii Moldova*, 2023, pct. 29-33).

Exemple notabile

- *Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), 2010 – cu privire la probe materiale obținute prin intermediul unui tratament considerat inuman și contrar art. 3, dar care se situa în afara sferei torturii;
- *Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), 2023 – cu privire la admiterea ca probe a unor date electronice obținute de agenția națională de informații și imposibilitatea reclamantului de a le contesta în mod efectiv;
- *Dragojević împotriva Croației,* 2015 – cu privire la probele obținute prin supraveghere secretă, cu încălcarea art. 8 din Convenție;
- *Prade împotriva Germaniei,* 2016 – cu privire la probele obținute în cadrul unor operațiuni de percheziție și confiscare neconforme cu dreptul intern;
- *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2),* 2017 – cu privire la inechitatea generală a utilizării probelor în cadrul procedurii;
- *Ćwik împotriva Poloniei*, 2020 – cu privire la utilizarea, în cadrul unui proces penal, a unor declarații obținute ca urmare a aplicării de rele tratamente de către persoane private;
- *Sassi și Benchellali împotriva Franței*, 2021 – cu privire la utilizarea unor declarații date autorităților statului pârât în contextul unor pretinse rele tratamente suferite în afara statului forului;
- *Macharik împotriva Republicii Cehe*, 2025 – cu privire la folosirea conținutului comunicațiilor dintre reclamantă și un alt deținut, efectuate prin intermediul e-mailului, obținute de poliție pe baza unei hotărâri judecătorești prin care s-a dispus transferul conținutului tuturor mesajelor în cauză din cutia poștală electronică a unui terț căruia îi fuseseră redirecționate.

Recapitularea principiilor generale

- *Bîkov împotriva Rusiei* (MC), 2009 (pct. 88-91);
- *Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), 2023 (pct. 303, 310, și 324);
- *Dragojević împotriva Croației*, 2015 (pct. 127-130);
- *Prade împotriva Germaniei*, 2016 (pct. 32-35);
- *Ayetullah Ay împotriva Turciei*, 2020 (pct. 123-130).

Subiecte conexe (dar diferite)

Probe furnizate de martorii care cooperează cu acuzarea:

- O problemă legată de administrarea probelor în cadrul proceselor apare, de asemenea, în ceea ce privește admiterea probelor furnizate de martorii care cooperează cu acuzarea.
- În acest sens, Curtea a statuat că utilizarea declarațiilor date de martori în schimbul imunității sau al altor avantaje poate pune sub semnul îndoielii caracterul echitabil al procesului inculpatului și este de natură să ridice probleme delicate, întrucât, prin însăși natura lor, astfel de declarații sunt susceptibile de manipulare și pot fi făcute doar pentru a obține avantaje sau pentru răzbunare personală. Totuși, utilizarea acestui tip de declarație nu este suficientă în sine pentru a considera că procesul este inechitabil [*Verhoek împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2004; *Cornelis împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2004]. Curtea va analiza fiecare cauză examinând procedura în ansamblul său, ținând seama de drepturile apărării, dar și de interesele publicului și ale victimelor în ceea ce privește punerea în mișcare efectivă a acțiunii penale față de infracțiunea respectivă, precum și dacă este necesar, de drepturile martorilor (*Habran și Dalem împotriva Belgiei*, 2017, pct. 96).

- În acest context, Curtea va examina, în special, dacă: apărarea cunoștea identitatea martorului; apărarea cunoștea existența unei înțelegeri cu acuzarea; instanța națională a analizat înțelegerea; instanța națională a acordat atenție tuturor avantajelor posibile primite de martor; înțelegerea a fost discutată în cadrul procesului; apărarea a avut posibilitatea de a testa martorul; apărarea a avut posibilitatea de a-i audia pe membrii echipei de acuzare implicați; instanța națională a fost conștientă de capcanele pe care le presupune mărturia unui complice; instanța națională a abordat mărturia cu prudență; instanța națională a explicat în detaliu de ce a crezut martorul; au existat probe coroborante intacte; o instanță de apel a revizuit constatările instanței de fond cu privire la martor; problema a fost abordată de toate instanțele care au soluționat diferitele căi de atac (*Xenofontos și alții împotriva Ciprului*, 2022, pct. 79).

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Hotărâri de principiu:

- *Schenk împotriva Elveției*, 12 iulie 1988, seria A nr. 140 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Bîkov împotriva Rusiei* (MC), nr. 4378/02, 10 martie 2009 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Gäfgen împotriva Germaniei* (MC), nr. 22978/05, CEDO 2010 (neîncălcarea art. 6 § 1 și § 3);
- *Yüksel Yalçınkaya împotriva Turciei* (MC), nr. 15669/20, 26 septembrie 2023 (încălcarea art. 6 § 1);
- *El Haski împotriva Belgiei*, nr. 649/08, 25 septembrie 2012 (încălcarea art. 6);
- *Ćwik împotriva Poloniei*, nr. 31454/10, 5 noiembrie 2020 (încălcarea art. 6 § 1).

Alte cauze:

- *Khan împotriva Regatului Unit*, nr. 35394/97, CEDO 2000-V (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Jalloh împotriva Germaniei* (MC), nr. 54810/00, CEDO 2006-IX (încălcarea art. 6 § 1);
- *Laska și Lika împotriva Albaniei*, nr. 12315/04 și 17605/04, 20 aprilie 2010 (încălcarea art. 6 § 1);
- *Erkapić împotriva Croației,* nr. 51198/08, 25 aprilie 2013 (încălcarea art. 6 § 1);
- *Kaçiu și Kotorri împotriva Albaniei*, nr. 33192/07 și 33194/07, 25 iunie 2013 (încălcări ale art. 6 § 1);
- *Hodorkovski și Lebedev împotriva Rusiei*, nr. 11082/06 și 13772/05, 25 iulie 2013 [încălcarea art. 6 § 1 și § 3 lit. d) din cauza utilizării unor probe incriminatoare care ar fi fost obținute în mod nelegal sau ar fi fost nefiabile];
- *Szilagyi împotriva României* (dec.), nr. 30164/04, 17 decembrie 2013 (inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *Dragojević împotriva Croației*, nr. 68955/11, 15 ianuarie 2015 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Arapi împotriva Albaniei* (dec.), nr. 27656/07, 7 iulie 2015 (inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *Prade împotriva Germaniei*, nr. 7215/10, 3 martie 2016 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)*, nr. 919/15, 16 noiembrie 2017 (încălcarea art. 6 § 1);
- *Dominka împotriva Slovaciei* (dec.), nr. 14630/12, 3 aprilie 2018 (inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *Mehmet Duman împotriva Turciei*, nr. 38740/09, 23 octombrie 2018 [încălcarea art. 6 § 1 și § 3 lit. c)];
- *Stephens împotriva Maltei (nr. 3)*, nr. 35989/14, 14 ianuarie 2020 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Bohonko împotriva Georgiei*, nr. 6739/11, 22 octombrie 2020 (încălcarea art. 6 § 1);
- *Ayetullah Ay împotriva Turciei*, nr. 29084/07 și 1191/08, 27 octombrie 2020 (încălcarea art. 6 § 1 și § 3);
- *Budak împotriva Turciei*, nr. 69762/12, 16 februarie 2021 (încălcarea art. 6 § 1);
- *Sassi și Benchellali împotriva Franței*, nr. 10917/15 și 10941/15, 25 noiembrie 2021 (neîncălcarea art. 6 § 1);
- *Boutaffala împotriva Belgiei*, nr. 20762/19, 28 iunie 2022 (încălcarea art. 6 § 1);
- *Repeșco și Repeșcu împotriva Republicii Moldova*, nr. 39272/15, 3 octombrie 2023 (încălcarea art. 6 § 1);
- *Mehmet Zeki Doğan împotriva Turciei (nr. 2)*, nr. 3324/19, 13 februarie 2024 (încălcarea art. 6 § 1);

- *Macharik împotriva Republicii Cehe*, nr. 51409/19, 13 februarie 2025 (neîncălcarea art. 6 § 1).
- *Seppern împotriva Estonia*, nr. 31722/22, 16 septembrie 2025 (neîncălcarea art. 6 § 1).